

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення підсумкового контролю
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
усіх спеціальностей

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою філософії та політології, протокол №11 від 08.04.2016 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Підсумковий контроль успішності навчання здобувачів з дисципліни "Філософія науки" та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною проводиться у формі семестрового екзамену відповідно до графіку навчального процесу спеціальності.

Семестровий екзамен – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Завданням екзамену є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Семестровий екзамен охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування здобувачами компетентностей. Типовий приклад екзаменаційного білету наведено у розділі "Завдання для підсумкового контролю успішності навчання".

Кожен екзаменаційний білет складається з трьох завдань, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки здобувача і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає 1 стереотипних та 2 евристичних завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Здобувач отримує право на виконання завдань підсумкового контролю (допуск до екзамену), якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі досягла 40 балів.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

2.1. Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній рівень доктор філософії

Спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна "**Філософія науки**"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1.

Порівняйте науковий етос класичної науки (етос Мертона) і етос постакадемічної фази розвитку науки (етос Зімана). Що відмінного?

Завдання 2.

Наведіть аргументи "за" і "проти" приховування наукової інформації.

Завдання 3.

Чи можна сучасні природничі та гуманітарні науки вважати різновидом міфу? Чому?

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
протокол № 11 від "08" 04 2016 р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

2.2. Перелік завдань для підсумкового контролю

1. Дайте визначення поняттю "цивілізація".
2. Чим відрізняється традиційне суспільство від техногенної цивілізації?
3. Чи є техногенна цивілізація необхідною стадією розвитку культури, чи лише одним з можливих шляхів еволюції цивілізації? Відповідь аргументуйте.
4. Яку роль відіграє в житті техногенної цивілізації наука?
5. Охарактеризуйте основні етапи становлення техногенної цивілізації.

6. Чому політична демократія і становлення науки розглядаються як взаємозалежні соціальні явища? Чи можливий розвиток науки в умовах тоталітарних режимів?
7. Чому християнське сприйняття часу стало однією з передумов виникнення концепції соціального і науково-технічного прогресу?
8. Як змінилася соціальна роль науки з переходом техногенної цивілізації до стадії "суспільства ризику"? Чи означають ці зміни зниження масштабів впливу науки і технології на розвиток суспільства?
9. З'ясуйте різницю в термінах "псевдонаука" та "антинаука".
10. Куди (до науки, псевдонауки, антинауки) слід віднести астрологію, хіромантию, метафізику, історичний матеріалізм, політекономію, фізику? Відповідь обґрунтуйте.
11. Чи завжди наука відповідає всім критеріям науковості? Чому?
12. Як ви гадаєте, чи можна сучасні природничі та гуманітарні науки вважати різновидом міфу? Чому?
13. Чи є що-небудь спільне між наукою та міфом, і, якщо є, то що саме?
14. Проаналізуйте особливості міфічного. Спробуйте виявити їх у сучасних природничих і гуманітарних науках чи інших сучасних формах людської діяльності.
15. Наведіть аргументи "за" і/чи "проти" рівноправності науки, міфології, інших форм людської діяльності.
16. Наведіть приклади елементів міфічного світогляду в житті сучасних людей.
17. Проаналізуйте закон трьох стадій О. Конта, наведіть аргументи "за" чи/і "проти" нього.
18. Що слід вважати таким, що пізнається, й таким, що не пізнається? Наведіть приклади
19. Лінгвістичний поворот у філософії здійснили
20. Назвіть складові елементи наукового знання, проаналізуйте їх місце і роль у науковому пізнанні.
21. Що таке наукова теорія? Які наукові теорії ви знаєте?
22. Яким чином визначаються наукові поняття? Які способи визначення понять використовуються в економічних науках?
23. Проаналізуйте місце і роль гіпотези в науці (в економічних науках). 6. Що таке факт? Чи можливі "голі" факти? Чому?
24. Що таке експеримент? Які різновиди експерименту вживаються в економічних науках?
25. У чому полягають проблеми індукції? Які шляхи можливого їх розв'язання?
26. Що таке гіпотетико-дедуктивний метод? У чому полягають його сильні й слабкі сторони порівняно з іншими методами?
27. Що таке абдукція? Наведіть приклади абдукції в економічних науках.
28. Що таке моделювання? Наведіть приклади використання моделей у економічних науках.
29. Що таке верифікація та фальсифікація? Чи має (якщо має, то які) переваги один з цих методів порівняно з іншим? Чому?
30. Що таке герменевтика? В яких науках використовуються її методи?
31. В яких науках герменевтика набуває онтологічного статусу?
32. Що таке структуралізм?
33. Чи прийнятні методи структуралізму в економічних науках? Чому?

34. Які методи використовуються у сучасних економічних науках?
35. Чи відноситься економіка до природних або гуманітарних наук? Відповідь аргументуйте.
36. У чому складається принципова відмінність між природничою і соціоекономічною формою пізнання?
37. Що є результатом соціоекономічного пізнання?
38. Які етапи пройшло становлення методології соціоекономічного пізнання?
39. Що є об'єктом соціоекономічного пізнання?
40. Хто виступає як суб'єкт соціоекономічного пізнання?
41. Сформулюйте основні цілі соціоекономічного пізнання?
42. Які соціальні функції виконує економічна теорія?
43. Назвіть і охарактеризуйте основні етапи формування соціоекономічної концепції.
44. Яку роль у реалізації економічної концепції грає соціальний і психологічний контекст?
45. Чому економічна теорія може відігравати роль прогнозу, що самореалізується?
46. У яких значеннях уживається категорія економічної культури?
47. Чим визначається роль моделювання в побудові соціоекономічної теорії?
48. Охарактеризуйте основні типи моделей, застосовуваних у соціоекономічному пізнанні. Визначите мети їхнього застосування.
49. Приведіть приклади конкретного використання методології соціоекономічного пізнання.
50. Що таке істина? Які концепції істини існують?
51. Які концепції істини є найбільш прийнятними в економічних науках? Чому? Обґрунтуйте.
52. Що таке класична концепція істини? Які проблеми вона викликає?
53. Що таке семантична, прагматична, когерентна, феноменологічна концепції істини? Які проблеми виникають при їх застосуванні?
54. Що таке теза Дюгема – Куайна? Чи придатна вона для економічних наук?
55. Що таке теза Куна – Фейєрабенда? Коли і як вона спрацьовує?
56. Що таке редуccionізм та емерджентність? Наведіть приклади. Що таке парадигма й нормальна наука?
57. Коли і як відбуваються наукові революції?
58. Назвіть сильні і слабкі сторони кунівської концепції наукових революцій?
59. Чим обумовлена еволюція науки в концепції Тулміна? Назвіть внутрішні й зовнішні фактори такої еволюції.
60. Чи можна науку вважати "міфом ХХ століття"? Чому? Обґрунтуйте.
61. Проаналізуйте місце і роль науки у вільному суспільстві. Наведіть аргументи "за" і "проти" фейєрабєндівської концепції.
62. Проаналізуйте розвиток соціології знання з моменту зародження і до сьогодення. Чи можна виявити (якщо можна, то які) тенденції у цьому розвитку?
63. Порівняйте погляди Мертонa і Мангейма. Що в них спільного? Що відмінного?
64. Наведіть аргументи "за" і "проти" приховування наукової інформації.
65. В чому полягають культурницькі аспекти наукової діяльності?

66. Що таке тематичний аналіз науки? Яким чином він перетинається з культурологією та соціологією науки?
67. Що таке ситуація постмодерну? Чим вона характеризується?
68. Що таке постструктуралізм, деконструктивізм, постпозитивізм, археологія знання?
69. Які три стратегії виділяє Фуко в процесі розвитку європейської думки?
70. Проаналізуйте місце й роль суто раціоналістичних та інтуїтивістських моментів наукового пошуку

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Мінімально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 25

Максимально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 40

Виконання кожного завдання підсумкового контролю успішності здобувача оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Підсумкова оцінка за екзамен з навчальної дисципліни "Філософія науки" розраховується за формулою:

$$S = Z1 + Z2 + Z3,$$

де S – підсумковий максимальний бал, який здобувач може отримати за успішне виконання усіх завдань підсумкового контролю ($S=40$);

$Z1$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 1 підсумкового контролю ($Z1=10$);

$Z2$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 2 підсумкового контролю ($Z2=15$);

$Z3$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 3 підсумкового контролю ($Z3=15$).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна

1. Білецький І. П., Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки. Навчальний посібник / І. П.Білецький, О.М.Кузь, В.Ф. Чешко Харків: Вид. ХНЕУ, 2005 р. – 128 с.

2. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. ; [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Республика, 2003. – 623 с.

3. История философии: Запад – Россия – Восток. Книга первая Философия древности и Средневековья: Учебник для вузов / Под ред. Н. В. Мотрошиловой. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 435 с. – (Концепции); Книга вторая: Философия XV–XIX вв.: Учебник для вузов / Под ред. Н. В. Мотрошиловой. — 2-е изд., испр. — М. : Академический Проект, 2012. – 485 с. – (Концепции); Книга третья: Философия XIX–XX вв.: Учебник для вузов / Под. ред. Н. В. Мотрошиловой, А. М. Руткевича. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 443 с. – (Концепции); Книга четвертая: Философия XX вв.: Учебник для вузов / Под. ред. Н. В. Мотрошиловой, А. М. Руткевича. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 426 с. – (Концепции).

4.2. Додаткова

4. Поппер К. Логика и рост научного познания / Карл Поппер ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1983. – 606 с.

5. Пролеев С. В. Метафізика влади: [монографія] / С. В. Пролеев. – К.: Наукова думка, 2005. – 324 с.

6. Рассел Б. Человеческое познание: его сфера и границы / Бертран Рассел ; [пер. с англ.] – М. : Терра – Книжный клуб ; Республика, 2000. – 464 с.

7. Рикёр П. Конфликт интерпретаций / Поль Рикер ; [пер. с фр., вступ. ст. и комментарии И. С. Вдовиной]. – М. : Академический Проект, 2008. – 695 с. – (Философские технологии).
8. Современный философский словарь / под общ. ред. В. Е. Кемерова. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Академический проект, 2004. – 864 с.
9. Спиноза Б. Богословско-политический трактат / Б. Спиноза ; пер. с лат. М. Лопаткина. – Минск : Литература, 1998. – 527 с. – ("Классическая философская мысль").
10. Степин В. С. История и философия науки : Учебник для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук / В. С. Степин. – М. : Академический Проект, 2011. – 423 с.
11. Фуко М. Герменевтика субъекта. Курс лекций, прочитанных в Колледже де Франс в 1981–1982 гг. / М. Фуко ; [пер. с фр.]. – СПб. : Наука, 2007. – 677 с.
12. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции / Ф. Фукуяма ; пер. з англ. – М. : АСТ; ЛЮКС, 2004. – 349 с.
13. Хабермас Ю. Проблема легитимации позднего капитализма / Юрген Хабермас ; [пер. с нем. Л. В. Воропай, общ. ред. и вступ. ст. О. В. Кильдюшова]. – М. : Праксис, 2010. – 264 с. – (Образ общества).
14. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Ю. Хабермас ; пер. с нем. – М. : Весь Мир, 2003. – 416 с.
15. Хайдеггер М. Бытие и время / Мартин Хайдеггер ; [пер. с нем. В. В. Бибихина]. – М. : Ad marginem, 1997. – 452 с.
16. Хофмайстер Х. Что значит мыслить философски / [пер. с нем. ; отв. ред. А. Б. Рукавишников, Д. Н. Разеев]. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2006. – 448 с.
17. Чешко В. Ф. Стабильная адаптивная стратегия Homo sapiens. Биополитические альтернативы. Проблема Бога : [монография]. – Харьков : ИД "ИНЖЭК", 2012. – 596 с.
18. Шюц А. Методология социальных наук // Шюц. А. Избранное: Мир, светящийся смыслом / А. Шюц ; пер. с англ. и нем. – М. : РОССПЭН, 2004. – 1056 с.

4.3. Ресурси Інтернет

Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua>.

Інститут філософії ім. Г. Сковороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.filosof.com.ua>.

Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.

Справочные материалы, учебники, хрестоматии, энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philosophy.ru/edu/ref/ref.html>.

Тексты Философия XX–XXI вв. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.oba.wallst.ru/library/tema/sc/filos/for/xx_age.htm.

Философия без границ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://platonanet.org.ua>.